

Opinnäytetyö (AMK)
Kuvataiteen koulutus
2021

Aleksi Systä

LUONTO JA IHMISET TEOKSISSANI

TURKU AMK 
TURKU UNIVERSITY OF
APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Kuvataiteen koulutus

2021 | 29 sivua

Aleksi Systä

LUONTO JA IHMISET TEOKSISSANI

Tässä kirjallisessa opinnäyteyössä tarkastellaan luonnon sekä ihmisten kuvaamista omassa työskentelyssäni. Siinä käsitellään näitä kahta aihepiiriä pääosin omien teoskokonaisuuksieni, mutta myös omaan työskentelyyni vaikuttaneiden taiteilijoiden kautta. Pää tarkoituksena opinnäytetyön kirjoittamisen suhteen on ollut oman taiteellisen työskentelyni kuvaaminen ja teosteni sanallistaminen sekä ennen kaikkea näissä kehittyminen.

Alussa käsitellään suhdettani luonnon kuvaamiseen sekä sitä, miten se ilmenee maalauksissani. Miten luonnossa liikkuminen on vaikuttanut taiteeseeni ja millä tavoin siellä nähdyt sekä koetut asiat suodattuvat maalaus pohjalle? Kolmannessa luvussa tarkastellaan muotokuvien merkitystä teoksissani sekä miten ne syntyvät. Käsitellään myös omakuvia ja sitä, kuinka suurta osaa musiikki esittää maalauksissani. Lopuksi esittelen omaa työskentelyäni öljyvärimaalauksen parissa ja kerron tekniikastani, jossa pikemminkin poistan maalia maalaus pohjalta sen lisäämisen sijaan.

Tekstissä tullaan siihen johtopäätökseen, että työskentelyyni liittyy monia asioita, joita en ole ennen osannut sanallistaa. Maalausteni teemat liittyvät pääosin kiinnostuksen kohteisiini, mutta useimmiten teokseni syntyvät tunnepohjalta.

ASIASANAT:

Maalaustaide, kuvataide, luonto, öljyvärimaalaus

BACHELOR'S / MASTER'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Fine arts

2021 | 29 pages

Aleksi Systä

NATURE AND PEOPLE IN MY WORKS

This thesis speculates how nature and people are seen in my paintings. The thesis discusses these two themes on my own paintings, but also studies the work of other artists that has had a great influence in my work. The main reason for writing this thesis was to study and develop my own artistic work, trying to verbalize it and developing at those matters.

In the beginning the thesis speculates my relationship to nature and how I show it in my works. How walking in the forests is shown in my paintings and how the things I have seen and felt there is filtering to my works? In the third chapter the thesis deals with the meaning of portraits in my paintings. It also studies on self-portraits I have made and how much music has influenced in my work. In the end the thesis introduces techniques in my work with oil paints; I rather remove the oil instead of adding it to the painting.

The thesis discovers that my artistic work has many features that I have not been able to verbalize before. The themes of my paintings are based on my interests, but most of my work derives from intuition.

KEYWORDS:

Painting, art, nature, oil painting

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 LUONTO MAALAUKSISSANI	6
2.1 Luonto elää	7
2.2 Toistuvia muotoja sekä mielenmaisemaa	10
2.3 Suuri maailma pienessä kuvassa	13
3 MUOTOKUVIA	16
3.1 Kansankuvausta	17
3.2 Rokkia läpi yön	19
3.3 Omakuvat	22
4 TYÖSKENTELYSTÄNI MAALARINA	25
5 LOPUKSI	28
LÄHTEET	29

KUVAT

Kuva 1. <i>Ruissalo (Borreliosis)</i> , 2019, öljy kartongille, 23 x 31,5 cm.	8
Kuva 2. <i>Maan ala (psyke)</i> , 2017, öljy kartongille, 29 x 42 cm.	10
Kuva 3. Elina Merenmies, <i>Gold</i> , 1992, tempera kankaalle. 170 x 270 cm.	11
Kuva 4. Maalaus teossarjasta <i>Kätkös IX</i> , 2018, öljy kartongille, 21 x 30 cm.	13
Kuva 5. <i>Kätkös IX</i> , 2018, öljy kartongille, 63,5 x 90 cm.	15
Kuva 6. Juho Rissanen, <i>Isän kuolema</i> , 1902, vesiväri, 49 x 83 cm. Kuva: Erkki Salmi- nen / Pohjanmaan museon arkisto.	18
Kuva 7. (#13) (<i>Veteraani muistelee</i>), (teossarjasta <i>Rock and roll all night long</i>), 2019, öljy kartongille, 21 x 30 cm.	19
Kuva 8. <i>Rock and roll all night long</i> (#1 – #20), 2018 – , kuvattuna heinäkuussa 2019, öljy kartongille, 106,5 x 121 cm.	21
Kuva 9. #21 (<i>Omakuva Roope Hattuna</i>), (teossarjasta <i>Rock and roll all night long</i>), 2019, öljykartongille, 21 x 30 cm, (maalaus valokuvasta).	23
Kuva 10. <i>Omakuva</i> , 3.2020, öljy mdf-levylle, 39 x 50 cm, (maalaus peilin kautta).	23
Kuva 11. <i>Poikkeustiloissa</i> , 4.–6.2020, öljy kartongille, 86 x 36,5 cm.	26
Kuva 12. Yksityiskohta teossarjasta <i>Poikkeustiloissa</i> (Kiljua ja omakuvaa), 2020, öljy kartongille, 24 x 36 cm.	27

1 JOHDANTO

Käsittelen kirjallisessa opinnäytetyössäni kahta maalausteni pääteemaa: luonnon kuvaamista sekä muotokuvia. Tarkastelen teemoja omaan taiteelliseen työskentelyyni vaikuttaneiden taiteilijoiden sekä omien teosteni kautta. Omista maalauksistani tuon esiin etenkin kolme tärkeintä opiskeluaikana tekemääni teossarjaa.

Tarkoitukseni on tämän tekstin avulla pohtia syitä siihen, miksi maalaan näitä aiheita ja miten ne ilmenevät teoksissani. Tärkeimmäksi sisällöksi kirjallisessa opinnäytetyössäni muodostuu se, miten sanallistan omaa taiteellista työskentelyäni sekä millä tavoin voin sen suhteen kehittyä. Mitä olen pohtinut maalauksia tehdessäni?

Ensimmäisessä luvussa käsittelen sitä, miten luonto ja siellä liikkuminen näkyy taiteesani. Maiseman kokemuksellisuus sekä erilaisten yksityiskohtien kuvaaminen on oleellista maalauksissani. Pohdin myös luonnossa toistuvien muotojen kuvaamista sekä mistä ja miten mielenmaisemat syntyvät. Omien teosteni lisäksi tarkastelen, millaisia ajatuksia Akseli Gallen-Kallela, Hugo Simberg sekä Elina Merenmies ovat esittäneet luonnon kuvaamisesta.

Teen nykyisin lähinnä muotokuvia. Kolmannessa luvussa käsittelen kansankuvausta Gallen-Kallelan ja Juho Rissasen teoksissa sekä omasta näkökulmastani. Pohdin myös sitä, ovatko teoksissani kuvaamani henkilöt osittain heijastuksia omasta itsestäni pelkän muotokuvan sijaan. Avaan lisäksi taustoja tähän asti suurimman teossarjani *Rock and roll all night long* synnystä, sekä käsittelen omakuvien maalaamista.

Lopuksi kuvaan yleisesti tekniikkaani ja työskentelyäni öljyvärimaalauksen parissa. Suurimmilta osin maalaan öljyillä kartongille, minkä taustoista ja mahdollisuuksista kerroon neljännessä luvussa.

2 LUONTO MAALAUSSISSANI

Maalaustaiteessa suurin inspiraationi lähde on luonto. Lapsesta asti olen ollut kiinnostunut kulkemaan lähimetsissä sekä kuvaamaan ympäröivää luontoa taiteen keinoin. Jo peruskoulussa lempiaiheiksi piirroksissani muodostuivat sienet. Niissä minua kiehtoo edelleen loputtomien visuaalisten virikkeiden tuoma anti niin värien kuin muotojenkin puolesta. Lisäksi omanlaisensa salaperäisyys, jonka sienikunta kätkee sisälleen, on toiminut lukuisten teosteni inspiraationa.

Nykyään maalaan pääosin öljyväreillä. Käyttämäni aiheet ovat jonkin verran laajentuneet kattamaan myös muuta metsässä nähtyä ja koettua. Kuitenkin edelleen maalauksissani on usein jonkinlainen ajatus sienikunnan kaltaisesta maailmasta, jossa pinnan alla piilee aivan oma laajempi verkostonsa. Piilossa pysyttelevät rihmastot ilmentävätkin maalauksissani mahdollisesti joitain kätkeytyjä merkityksiä, ajatuksia tai tunteita.

Myös rihmastojen lailla toistuvia kaavoja ilmentävät oksat ovat usein tavalla tai toisella läsnä teoksissani. Joskus erilaisten oksistojen lisääminen maalauksiini on eräänlainen oma sisäinen tarpeeni, toisinaan ne taas luovat jonkinlaisen linkin maalauksessa käsittelemieni aiheiden välille.

Yhdistelen ekspressiivistä maalausjälkeä hyvinkin tarkkoihin yksityiskohtiin. Näiden kautta pyrin tuomaan esille luonnosta erilaisia yksityiskohtia ja sen kokemisen kannalta esille jotain itselleni oleellista: toisinaan ihmiselle näkymätöntä. Tällä en viittaa tässä yhteydessä niinkään yliaistilliseen havainnointiin, vaan enemmänkin tietynlaiseen aistilliseen valppauteen sekä omaan kokemiseeni.

Asiat jotka ovat mahdollisesti olemassa, mutta eivät välttämättä nähtävillä, ruokkivat mielikuvitustani työskentelyni suhteen, etenkin maisemia ja mielenmaisemia maalatesani. Minua kiinnostaa (mielen)maiseman maalaamisessa enemmän jonkinlainen kokemuksellisuus, kuin vain jonkin tietyn näkymän kuvaaminen. Maisemaa voi lukea monin tavoin. ”Mitä moniulotteisemmin tuntee ympäristönsä, sitä monimerkityksellisemmässä ja rikkaammassa maailmassa elää.” (Kivi 2004, 25).

2.1 Luonto elää

Eräänlainen kuvituksellisuus on monesti läsnä maalauksissani. Pelkän maiseman kuvaamisen sijaan olen jo pitkään ollut kiinnostunut myös erilaisista myyteistä ja fantasia-maailmoista, jotka eivät aina kuitenkaan suoranaisesti näy teoksissani. Silti fantasian ja realismin yhdistyminen kulkee maalauksissani usein käsikädessä, tavalla tai toisella.

Suurina vaikuttajina taiteeni kehittymiseen luonnon kuvaamisen osalta pidän monia suomalaisen taiteen kultakauden tekijöitä kuten Akseli Gallen-Kallelaa ja Hugo Simbergiä. Heille ominaista oli kuvata ihmisen symbioottista suhdetta ympäröivään luontoon sekä elävöittää sitä maalauksen keinoin. Akseli Gallen-Kallela esitti mietelmässään vuonna 1924 syvän eläytymisen luontoon olleen suomalaisille sellaista, että ulkona luonnossa oleminen saattaa jopa johtaa puille puhelemiseen. ”Metsän kasvikunta tulee läheiseksi ystäväksi, puitten keskuudesta alkaa erottaa melkein luonteita [...]” (Gallen-Kallela 1924, 87).

Myös Hugo Simbergillä oli Gallen-Kallelan tavoin erityinen luontosuhde. Simbergin luontoa henkistävä ajatusmaailma ilmeni esimerkiksi hänen luonnoskirjastaan, jossa ”kivet ja kannot saivat inhimillisiä piirteitä: niiden kylkiin ilmestyi hahmotelmia kasvoista ja silmistä” (Kokkinen 2019, 93). Simberg kehitti maalauksiinsa myös täysin omintakeisesti erilaisia luonnonilmiöiden henkilöitymiä. Pirujen ja luurankojen ohella hän kuvasi luonnon ilmiöitä luoden niille oman hahmon: *Halla* (1895) teoksessa isokorvainen luonnonolio istuu pellolla talonpoikien viljelyksiä piinaten, kun taas maalauksissa *Syksy I ja II* (1895) luurankomainen olento esiintyy luonnonlakeja noudattavana vuodenajan toimeenpanijana (Kämäräinen 1996, 18–20).

Itse samaistun Gallen-Kallelan ja Simbergin luonnon maalaamiseen liittyviin ajatuksiin. Maalattessani luontoa useasti lähes alitajuisesti lisään niin puille kuin kivillekin erilaisia personifioivia eli elävöittäviä piirteitä. Sammaltuneelle kivelle voi ilmestyä vaikkapa kasvot, tai vanha mänty voi levittää oksansa kuin kädet konsanaan. Tämän uskon liittyvän siihen, että lähes koko ikäni maaseudulla asuneena tärkeimpiä inspiroitumisen paikkoja itselleni ovat olleet niin lapsuudessa kuin aikuisenakin metsät sekä muu ympäröivä luonto.

”Axel Gallénille maalaustaide oli kuin jonkinlainen taikaikkuna, josta avautui näkymä ihmiskunnan ja sitä ympäröivän luonnon sokkeloiseen maailmaan” (Gallen-Kallela-Sirén 2001, 31). Gallen-Kallelan Kalevala-aiheisissa (kuten myös monissa muissakin) maalauksissa ja kuvituksissa yhdistyy yleensä kuin kaksi maailmaa: todellinen ja myyttinen sekä näkyvä ja näkymätön todellisuus. Toisaalta myös realismi ja mielikuvitus tasapainoilevat usein hänen teoksissaan. Realismi toimikin jonkinlaisena Gallen-Kallelan fantasiamaailman ankkurina (Gallen-Kallela-Sirén 2001, 198). Myyttisen ja todellisen maailman yhdistäminen on ollut varmasti yksi syy siihen, että olen ylipäättään alkanut maalamaan. Luonnon kuvaaminen sekoitettuna erilaisiin fantasiamaailmoihin tuntuu itselleni mielekkäältä siksi, että näkymättömät ja kätketyt merkitykset ovat aina olleet jollain tasolla osana elämäni.



Kuva 1. *Ruissalo (Borreliosis)*, 2019, öljy kartongille, 23 x 31,5 cm.

Luontoa maalatessani mielenkiintoista on myös pohtia yleensäkin elämän kiertokulkua. Turun AMK:n Taideakatemian plein air -maalaustyöpajassa loppusyksyllä 2019 tehtävänä oli maalata näkymiä Ruissalon luonnosta Turun yliopiston kasvitieteellisen puutarhan ympäristössä. Pitkään aluetta kierreltyäni ja mahdollista maalauskohdetta pähkäiltyäni silmiini osui keskeltä pensaikkoa näkymä, joka kuvasi olemuksellaan itselleni miehuisaa maisemaa. Kaatunut, katkennut, osittain sammaleen peittämä puuvanhus, jonka vieressä taas jäkälää ja kääpiä kuhiseva (jo sekin lahoamaan alkanut) tammi.

Mieleeni tästä maisemasta tuli eräänlainen versio Gallen-Kallelan Palokärki-maalauksesta (1892–1894), jossa aiheena on yleisesti suomalaisen erämaan ja taiteilijan suhde, mutta myös luonnon vuosisatainen kiertokulku. Gallen-Kallelan maalauksessa metsän puut muodostavat vielä kuolemansa jälkeenkin olennaisen osan luonnon ravintoketjusta, kun Palokärki löytää ravintonsa hiljalleen maatuvaasta juurakosta (Gallen-Kallela-Sirén 2001, 166). Samankaltainen ajatus sisältyy maalaukseeni *Ruissalo (Borreliosis)* (kuva 1), mutta sienien muodossa: kääpien rihmastot kasvavat piilossa puiden rungoissa lahottaen kuollutta tai kuolevaa puuainesta, pikkuhiljaa kierrättäen sen sisältämät ravinteet takaisin muiden kasvien käyttöön. Näin ne ovat avainasemassa metsäluonnon monimuotoisuuden kannalta (Turun kaupunkiympäristöala, ympäristönsuojelu).

Muistan kuitenkin saaneeni lapsena suurimmat inspiraatiot piirtämiseen luonnon lisäksi vinyylilevyjen kansista. Näistä mainittakoon muun muassa Iron Maiden -yhtyeen synkähköt, usein scifi- tai erinäisiin fantasiamaailmoihin sijoittuvat levynkannet. Myös kirjojen kuvitukset ovat vaikuttaneet tekemiseeni. Mitä yksityiskohtaisempia ne olivat, sen parempi.

Myös öljyvärimaalauksessa monet levynkansitaiteilijat ovat vaikuttaneet runsaasti työkentelyyni. Suurimpia esikuviani tällä saralla on nykyään jo 1960-luvulta lähtien kansia maalannut brittiläinen Roger Dean sekä amerikkalainen Arik Roper. Kummallakin heistä luonto, siihen liittyvä yksityiskohtainen asioiden kuvaaminen sekä fantasian kautta omien maailmojen luominen ovat vahvasti läsnä. Se, miten Deanin ja Roperin maalaamat maisemat ovat kytköksissä levyillä käsiteltäviin aiheisiin mutta ovat kuitenkin musiikin ulkopuolellakin täysin omia maailmojaan, kiehtoo minua suuresti. Tämän suhteen voin todeta, että musiikilla on myös omassa tekemisessäni suuresti inspiroiva vaikutus sen luomien mielikuvien suhteen. Palaan tässä tekstissä myös myöhemmin

musiikin vaikutukseen työskentelyyni teossarjan *Rock and roll all night long* kautta.



Kuva 2. *Maan ala (psyke)*, 2017, öljy kartongille, 29 x 42 cm.

2.2 Toistuvia muotoja sekä mielenmaisemaa

Elina Merenmiehen teokset ensimmäistä kertaa kohdatessani olin vaikuttunut niiden sisältämistä lukuisista pienehköistä yksityiskohdista. Hänen maalaustensa omanlaisensa synkkyyden lisäksi tapa, jolla Merenmies on kuvannut muun muassa oksia, tuntuu läheiseltä myös omassa työskentelyssäni. Oksien muodostamat, toisinaan matemaattisestikin toistuvat muodot saavat herkästi katsojan näkemään niissä muun muassa erilaisia kasvoja tai hahmoja, olipa se tekijälle tarkoituksellista tai ei.

Haastattelussa Mika Hannulan kanssa Merenmies itse kertoo puiden oksien kiehtovan häntä niiden tarinallisuuden ja visuaalisen tiedon, melkein kirjoituksellisuuden vuoksi (Hannula 2015, 38). Samaisessa haastattelussa Merenmies toteaa myös metsämaalausensa olevan usein kuviteltuja, vaikka ne todellisiin maisemiin liittyisivätkin (Hannula 2015,47).



Kuva 3. Elina Merenmies, *Gold*, 1992, tempera kankaalle. 170 x 270 cm. (<http://www.elinamerenmies.fi/?portfolio=1992-2005>).

Samanlaisia ajatuksia herää myös itselleni oksista tai melkeinpä mistä vain muusta luonnossa nähdystä orgaanisista muodoista. On kuitenkin selvää, että luonnossa kulkiessa mieleeni jää tiettyjä toistuvia muotoja sekä linjoja, jotka maalatessani maisemia ikään kuin suodattuvat maalaus pohjalle omien kokemuksieni kautta. Ajattelen asiaa myös niin, että monesti esimerkiksi metsässä kulkiessa saattaa jäädä usein paljonkin huomaamatta, jolloin vain tietynlainen tunne tai tunnelma asioiden olemassaolosta ilmestyy itse maalaukseen.

Esimerkiksi oksien yksityiskohtainen maalaaminen on itselleni yleensä meditatiivisin osa työskentelyssäni. Näen sen enemmänkin piirtämisenä, jolloin vastapainona tälle toimii usein teoksissani taustojen ekspressiivisempi ote. Näiden kahden suhteen yritän yleensä löytää mahdollisimman mieluisan tasapainon maalauksissani.

Suurin osa omista luontoa käsittelevistä maalauksistani on myös kuviteltuja. Näitä pidän niin sanoittuina mielenmaiseminani, jotka ovat usein syntyneet ilman sen suurempia suunnitelmia tai lähtökohtia. Näissä koen oman maailmani näyttävätyvän usein rehellisimmillään, koska ne jollain tapaa kuvaavat sisäistä todellisuuttani ilman suurempia suodattimia. Toisin sanoen, intuitiolla on monesti merkittävä rooli näissä teoksissa, koska lähtökohtana ei ole valokuvia, kuten isossa osassa muotokuva maalauksiani. Muotokuvaa ja ihmisten kuvaamista käsittelem tarkemmin kolmannessa luvussa.

Oleellista toisaalta maisemia ja luontoa kuvatessa on myös, mitä jättää kuvasta pois. Jussi Kivi kertoo yhden keskeisimmän romantiikan ajan maisemamaalarin Caspar David Friedrichin muunnelleen olemassaolevaa maisemaa joissain maalauksissaan muun muassa kallioiden asentojen sekä muotojen rytmittelyllä, toisaalta taas jättämällä pois asioita todellisesta maisemasta. Itse kuvan kerronan ja mielikuvien kannalta se on kuitenkin keskeistä, koska ”Romanttisten maalausten tarkoitus ei ollutkaan esittää realistisia näkymiä vaan aitoja romanttisia tuntemuksia [...] (Kivi 2004, 34–35).



Kuva 4. Maalaus teossarjasta *Kätkös IX*, 2018, öljy kartongille, 21 x 30 cm.

2.3 Suuri maailma pienessä kuvassa

Maalaukseni ovat usein pienikokoisia. En osaa sanoa, johtuuko tämä tottumuksesta, keskittymisen puutteesta vai vain pienen pohjan käytännöllisyydestä. Olen kuitenkin huomannut, että sisältäessään mahdollisesti suuriakin maailmoja pienet maalaukset pakottavat katsojan jollain tasolla tarkastelemaan niitä myös lähemmin. Näin pienimätkin maalaamani yksityiskohdat saattavat tulla näkyviin, vaikka kaukaa katsoessa

teokseni toisinaan voivat vaikuttaa vain abstraktilta värien ja muotojen sekamelskalta. Toisaalta teoksia kauempaa katseltaessa maalausten yleinen kokonaistunnelma on helpompi saavuttaa. Jotain oleellista jää silloin kuitenkin näkemättä, kuten kätkeytetyt tunteet, ajatukset tai mielentilat esimerkiksi piilotettujen kasvojen tai oksien muodossa.

Ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoiden ryhmänäyttelyyn Turun Köysiratagalleriassa vuonna 2018 tein teossarjan nimeltä *Kätkös IX* (kuva 5). Sarjaan kuuluu yhdeksän pienenkokoista itsenäisestikin toimivaa öljyvärimaalausta, jotka kuitenkin yhdistettynä muodostavat oman kokonaisuutensa. Alkuperäinen ajatukseni oli maalata nimenomaan teossarja, ja se olikin itselleni ensimmäinen vastaava. Tätä teoskokonaisuutta pidän edelleen yhtenä käännekohtana yhdeksänvuotisen maalausurani kannalta.

Sisällöllisesti *Kätkös IX* liikkuu abstraktin ja esittävän välimaastossa. Kuitenkin esiin ponnahtavat pienet yksityiskohdat, usein orgaanisia muotoja kuvaavat, tuovat siihen jonkinlaista tarttumapintaa. Itselleni kokonaisuus ilmentää omaa sisäistä maailmaani, mutta näyttelyvieraat kommentoivat, että siitä tuli mieleen helvetti, jossa on hyvä olla, ja he näkivät yhtymäkohtia muun muassa kauhukirjailija H. P. Lovecraftin tuotantoon. Nämä kommentit kuvaavat teosta ja sen maailmaa mielestäni osuvasti.

Oleellinen asia teossarjan esillepanossa näyttelyssä oli käyttämäni tarkkaan rajattu teokseen kohdistuva valo. Aluksi vain kokeiluna alkunsa saanut valaistus toi kartongille maalattujen öljyväreiden loiston aivan uudella tavalla esille, kuten myös maalausten päälle suihkuttamani spraylakan tuoman vaihtelevuuden teoksen pinnalla. Valon heijastumilta on vaikea vältyä, mutta katsojan kannalta sekin saattaa olla yksi syy tarkastella yksityiskohtia lähemmin. Tätä valaistustekniikkaa olen käyttänyt myös jälkeempään maalauksissani tilanteen ja tilan niin salliessa.

Koska tämä teos oli ensimmäinen julkisessa näyttelyssä esillä ollut teokseni, sitä työstäessäni jouduin myös ensi kertaa tilanteeseen, jossa pohdin, mitä taiteellani haluan viestittää katsojalle. Onko maalaukseni vain ”ihan kiva kuva”, vai onko sen taustalla jotain syvällisempääkin pohdintaa? Monesti kuitenkin maalausteni perimmäiset tarkoitukset paljastuvat itselleni vasta kuukausia, jopa vuosia niiden valmistumisen jälkeen. Nykyään koen, että *Kätkös IX* kiteyttää omalla tavallaan edellä esittelemäni teemat luonnon kuvaamisen ja sen kokemisen suhteen.



Kuva 5. *Kätkös IX*, 2018, öljy kartongille, 63,5 x 90 cm.

Kokonaisuuden kannalta teoksissani tärkeää on myös yhtenevä värimaailma. Itselleni on vakiintunut tietynlainen murrettujen, orgaanisen oloisten maavärien käyttö maalauksissani. Tekniikkaani ja työskentelyäni öljyvärien osalta käsittelen tekstin neljännessä luvussa.

3 MUOTOKUVIA

Toinen tärkeä teema maalauksissani on ihmiset ja erilaisten lähipiiriini kuuluvien henkilöitä sisältävien tapahtumien kuvaaminen. Ennen Turun AMK:n Taideakatemiaan pääsyä teoksissani esiintyvät hahmot olivat monesti mielikuvitukseeni pohjautuvia fantasia-hahmoja, kuten peikkoja ja maahisia. Tänä päivänä kuitenkin koen ne enemmänkin luontoon itsessään kuuluvina elementteinä enkä niinkään erillisinä olentoina. Toki ne kuvasivat ilmeillään ja eleillään sen aikaisia tunteksia ja ajatuksiani, mutta nykyään koen tärkeämpänä muotokuvissani kuvata erilaisia hahmoja toisella tavalla.

Siirryttyäni fantasiahahmoista enemmän muotokuvalliseen ilmaisuun maalauksiini alkoi tulla uudenlaisia tasoja. Omakuvia sekä muutamia muotokuvia olin tehnyt jo aiemmin, mutta vasta aloittaessani teossarjan *Rock and roll all night long* (2018–) koen kehittyneeni huomasti ilmaisultani figuratiivisessa eli esittävässä taiteessa. Tähän teossarjaan ja sen syntyyn palaan tässä tekstissä myöhemmin.

Muotokuvissa kokonaisolemus on mielestäni tärkeämpää kuin vain yhdennäköisyys kuvattun mallin kanssa. Toisaalta koen maalaamieni muotokuvien olevan myös heijastuksia omista mielentiloistani. Tämä saattaa toki liittyä siihen, että maalaamani muotokuvat perustuvat monesti valokuvaan eivätkä suoranaisesti elävään malliin. Pidän oleellisena myös itse kuvattavan henkilön ohella paikkaa, johon maalaus sijoittuu. Mitä ympäristö kertoo kuvattavasta ja hänen elämästään? Myös esineellisen rekvisiitan koen mielenkiintoisena, jos sitä on maalauksessa kuvattu. Tapanani on usein antaa katsojalle erilaisten esineiden ja asioiden kautta vihjeitä siitä, mihin maalaukseeni sijoittuva henkilö tai henkilö mahdollisesti liittyy.

Vaikka maisemamaalaukseni ovat enemmän fantasiapainotteisia, muotokuvieni suurin inspiraation lähde on niissä esiintyvät todelliset ihmiset. En useinkaan mitenkään tietoisesti valokuvaa ihmisiä tulevia muotokuvia silmälläpitäen, mutta useimmiten maalauksen aloittaessani jonkinlaista lähdemateriaalia kuitenkin hallustani löytyy. Yhdessä eletty hetket päätyvät monesti näin tavalla tai toisella maalausteni pohjalle.

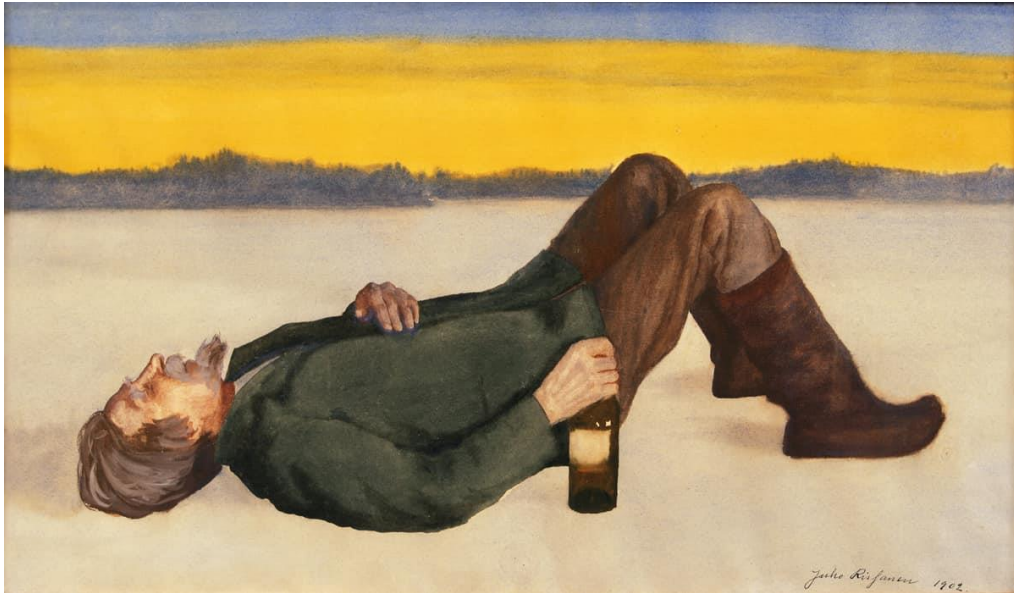
3.1 Kansankuvausta

Oma kiinnostukseni muotokuvien maalaamiseen perustuu pitkälti niiden mahdollisuuden luoda totuudenmukaisia kuvia. Muotokuvamaalauksessa pidän tärkeänä ja kiinnostavana sitä, ettei liikaa kaunistella mutta toisaalta kurjuuttakaan ei maksimoida. Esimerkiksi Akseli Gallen-Kallelan ja Juho Rissanen maalaamat muotokuvat ovat vaikuttaneet omaan työskentelyyni juurikin tästä syystä: asiat esitetään niin kuin ne on koettu ja nähty.

Suomalaisessa kansankuvauksessa Akseli Gallen-Kallela oli ensimmäinen, joka kuvasi teoksissaan myös oman aikansa ”tavallista kansaa” yksilöinä, arvostavaan sävyyn. Näissä maalauksissaan hän ei etsinyt erityisesti kurjuutta, vaan kuvasi mallinsa totuudenmukaisella tavalla (Ilvas 2008, 77). Gallen-Kallela onkin mielestäni onnistunut tavoittamaan ehkä parhaiten suomalaisen kansan olemusta ja mielenmaisemaa.

Realistista henkilökuvausta samoihin aikoihin harjoitti myös Juho Rissanen, joka taltioi oman aikansa aitoja kansanhahmoja. Tunnetuimmat muotokuvamaalauksensa vesiväreillä maalannut Rissanen ei niinkään ollut muotokuvamaalari, vaan enemmänkin henkilömaalari. Kokonaisolemus kuvatun henkilön kanssa merkitsi hänen töissään enemmän kuin näköisyys mallin kanssa (Kämäräinen 1993, 18).

Juho Rissanen maalaus *Isän kuolema* (1902) (kuva 6) on vaikuttanut kaikessa synkkyudessa ja kylmyydessään suuresti omiin muotokuviini. Vaikka omissa maalauksissani ei mitään näin suurta tragediaa näykään, muun muassa alkoholilla ja jonkin asteisella pahoinvoinnilla on monessa maalauksessani oma roolinsa. Rissanen maalauksen synkkä aihepiiri korostuu entisestään taustan kylmistä sävyistä koostuvassa taivaassa ja melkein pä aistittavassa aamuöisessä pakkassäässä. Silti jonkinlainen rauhan ja levon tunne valtaa mieleni maalausta katsoessani. Nyt on hyvä olla. *Isän kuolema* ei ollut Rissaselle kuitenkaan mikään kertamaalaus, vaan hän palasi muistoissaan tapahtumaan monesti ja teki kymmeniä eri luonnoksia ja tutkielmia (Peltola 2017).



Kuva 6. Juho Rissanen, *Isän kuolema*, 1902, vesiväri, 49 x 83 cm. Kuva: Erkki Salmi-
nen / Pohjanmaan museon arkisto. (<https://yle.fi/uutiset/3-9445034>).

Oma "kansankuvaukseni" perustuu lähinnä omien ystäväni ja läheisten kuvaamiseen maalauksen keinoin. Vaikka muotokuvissani kuvaan todellisia ihmisiä, maalaan kuitenkin usein kasvot lähes tunnistettamattomiksi. Toisinaan silti automaattisesti korostan tiettyjä piirteitä, joskin lähes tahattomasti — maalauksissa esiintyvät hahmot kun ovat niin tuttuja itselleni. Martta Heikkilä toteaa Mustekala-verkkolehden artikkelissa, että usein muotokuvamaalauksessa kuvatun henkilön tunnusomaisia ja yksilöllisiä piirteitä liioitellaan, jolloin yhdennäköisyys syntyy. Näin kuvattu henkilö erottuu ulkonäöllisesti muista ihmisistä (Heikkilä 2016).

Toisaalta koen usein kasvottomuuden lisäävän paitsi katsojan kannalta samaistuttavuutta maalaukseen myös eräänlaista heijastumista omiin tunnetiloihini tai ajatuksiini teosta tehdessäni. Silti maalaamani ihmisen kokonaisolemus ja kuvatun tilanteen tunnelma on tärkeämpää saada taltioitua maalauksissani kuin vain valokuvan tarkka yhdennäköisyys. Uskon inhimilliseen, kaunistelemattomaan muotokuvamaalaukseen.



Kuva 7. (#13) (*Veteraani muistelee*), (teossarjasta *Rock and roll all night long*), 2019, öljy kartongille, 21 x 30 cm.

3.2 Rokkia läpi yön

Toisena opiskeluvuoteni aloitin teossarjan nimeltä *Rock and roll all night long*. Yhä jatkuvana sarjana se sisältää tätä kirjoittaessani 25 erillistä öljyvärimaalausta. Sarja sai alkunsa, kun loppuvuodesta 2018 aloin pohtia jonkinlaista vastapainoa aikaisempiin

mielikuvitukseeni pohjautuneisiin, usein vain luontoa ja mielenmaisemiani käsitteleviin maalauksiin.

Teossarja alkoi maalauksella, joka pohjautuu Hurriganes-yhtyeen ensimmäisen albumin *Rock and roll all night long* levynkanteen. Tämä siksi, että ystäväpiirissäni kyseisen levyn kannessa näkyvästä yhtyeen jäsenten muodostelmasta oli tullut eräänlainen vakioposeeraus illanviettoissamme. Edellä mainitun yhtyeen musiikilla oli toki myös vaikutusta maalauksen syntyyn, etenkin kappaleella *Keep On Knocking*, joka monesti tiettyissä vaiheissa juhlintaa kajahti soimaan.

Alkuperäisenä ajatuksenani oli luoda omanlaisensa itsenäisen Suomen 100-vuotisjuhlaa käsittelevä kokonaisuus, mutta hyvin nopeasti suunnitelmani kuitenkin muuttui. Aloin tekemään pikkuhiljaa maalauksia, jotka pohjautuvat pääosin itse ottamiini kännykkäkuviin läheisistä ystäväistäni ja heidän kanssaan viettämästäni ajasta. Kuvaaminen ei ole kuitenkaan ollut millään lailla keskeisessä osassa teossarjaa tehdessäni, vaan olen kuvannut maalauksissani henkilöt ja tapahtumat enemmänkin omiin muistoihini ja tunnelmiini pohjautuen kuin vain tarkasti alkuperäistä kuvaa kopioiden.

Sarjan edetessä minua alkoi enemmän ja enemmän kiinnostaa, kuinka tarkkaan esimerkiksi kasvopiirteet tulee maalata, jotta kuvassa esiintyvä henkilö on vielä tunnistettavissa. Maalaamani ystävät ovat usein melko helposti tunnistettavissa heidät tuntevilleen henkilöille. Joskus vain yleisen olemuksen perusteella ja toisinaan taas muotokuvassa esiintyvän tapahtuman tai aihepiirin vuoksi. Olen kuitenkin huomannut myös teossarjan tai osan siitä ollessa muutamiin otteisiin eri näyttelyissä esillä, että katsojat ovat maininneet maalauksissa olevan heille myös henkilökohtaista samaistumispintaa. Ehkäpä tähän on vaikuttanut osittain maalauksieni hahmojen kasvottomuus, koska silloin kuvassa esiintyvää henkilöä on vaikeampi identifioida kehenkään tiettyyn ihmiseen. Toisaalta useat maalauksissa esiintyvät viittaukset populaarikulttuuriin voi myös tuoda ajatuksia mieleen. Osalle maalaukset ovat tuoneet muistoja omista nuoruuden ajoista, kun taas toisille tietynlaiset menneiden aikojen tunnelmat huoltamoista ja pubeista ovat nousseet pintaan. Tämänkaltaisen estetiikan maalaaminen ei itselleni kuitenkaan ole varsinaisesti ollut tarkoituksenmukaista vaan vain luontaista.



Kuva 8. *Rock and roll all night long* (#1 – #20), 2018 – , kuvattuna heinäkuussa 2019, öljy kartongille, 106,5 x 121 cm.

Itse pidän teossarjaa *Rock and roll all night long* nykyaikaisena kansankuvaamisena. Mahdollista kurjuutta maalauksissani voi esiintyä, mutta en kuitenkaan tarkoituksella ole yrittänyt mitenkään glorifioida sitä. Sama pätee myös toisinpäin. Ajatukseni on ollut kuvata asiat niin kuin itse ne olen kokenut ja suurimmilta osin omien muistikuvieni pohjalta. Maalauksissani on usein läsnä myös huumori, joka näyttäytyy etenkin tämän teossarjan kohdalla.

Rock and roll all night long pitää sisällään ystäväni ohella muutamia omakuvia sekä maalauksia julkisuuden henkilöistä. Nämä olen maalannut kasvopiirteiltään selkeimmin. Teossarjaan kuuluvat maalaukset Juice Leskisestä ja Albert Järvisestä ovat henkilöistä helpoimmin tunnistettavissa. Siitä, ovatko maalaamani muotokuvat heistä olenaisia, voi olla montaa mieltä, mutta musiikki on lähtökohtaisesti kokonaisuuden syntyyn ollut niin suuri vaikuttaja, että nämä maalaukset ovat perusteltuja. Muotokuva Juicesta perustuu vuoden 1986 linnanjuhlista kuvattuun haastatteluun — tämän kuvan maalasin vuoden 2018 itsenäisyyspäivänä. Musiikilla on oleellinen vaikutus työskentelyyni niin tämän teossarjan kuin sen yksittäisten teosten nimetkin huomioon ottaen.

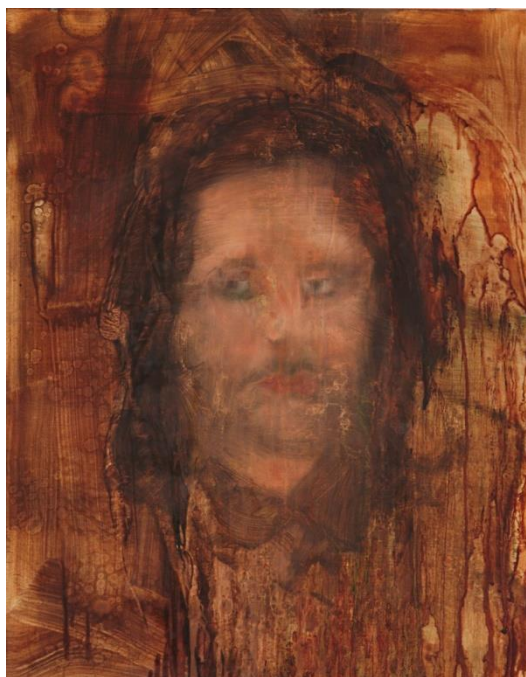
Monista historiallisista esimerkeistä käy ilmi, että taiteilijoilla on ollut tapana antaa maalilleen omia piirteitään. Myös saman taiteilijan muotokuvat eri henkilöistä usein muistuttavat toisiaan (Heikkilä 2016). Olen pohtinut, ovatko suurelle yleisölle tuntemattomat ihmiset maalauksissani myös heijastuksia omista ajatuksistani ja itsestäni. Toki kuvaamani henkilön eräänlainen kasvottomuus tukee ajatusta, että mahdollisesti alitajuisesti olen maalannut henkilöt tietynlaista omaa sisäistä kaavaa käyttäen. Myös se, että teokset ovat syntyneet pääosin valokuvista eivätkä elävästä mallista, saattaa kuitenkin vaikuttaa siihen, millaisina kasvot lopulta maalauksissani näyttävät.

3.3 Omakuvat

Tarkasteltaessa muotokuvien maalausta en voi ohittaa omakuvia. Ensimmäisen omakuvani maalasin vuonna 2013, jonka jälkeen niitä on syntynyt tasaiseen tahtiin. Omakuvissa minua kiinnostaa eräänlainen itsetutkiskelu sekä se, miten itseään voi maalauksen keinoin kuvata. Myös se, miten katson itseäni ja millaisena näyttäydyn lopulta omissa silmissäni on asia, joita omakuvia maalatessani usein joudun kohtaamaan.

Taidehistoriassa omakuvia alettiin maalaamaan renessanssin aikoihin, jolloin taiteilijan yksilöllisyys ja persoonallisuus alkoi korostua. Peilien valmistuksessa tapahtuva kehitys vaikutti myös siihen, että oli helpompi tehdä kuva itsestään (Heikkilä 2016). Suurimman osan maalaamistani omakuvista olen tehnyt peilin avulla, mutta en jokaista. Onko jonkun toisen tai itse itsestäni ottamasta kännykkäkuvasta maalaamani teos omakuva vai ennemminkin muotokuva?

Omakuvat koen siinä mielessä erillään muista muotokuvamaalauksistani oleviksi, että lähtökohtaisesti teen niitä vain itseni vuoksi. Toisaalta muutamat teossarjani sisältävät omakuviani, mutta niitä en taasen koe mitenkään erillisinä kokonaisuutta ajatellen.



Kuva 9. #21 (*Omakuva Roope Hattuna*), (teossarjasta *Rock and roll all night long*), 2019, öljykartongille, 21 x 30 cm, (maalaus valokuvasta).

Kuva 10. *Omakuva*, 3.2020, öljy mdf-levylle, 39 x 50 cm, (maalaus peilin kautta).

Kuvasta ja peilin kautta maalaamani omakuvat ovat usein tunnelmaltaan hyvin erilaisia. Valokuvan avulla siihen hetkeen, jolloin kuva on otettu, on usein maalauksen kannalta vaikeampi päästä käsiksi. Silloin helposti katsoo itseään tavallaan kuin ulkopuolisin silmin, jolloin kyse on mielestäni enemmän muotokuvasta. Teoksessa #21 (*Omakuva Roope Hattuna*) (kuva 9) olen maalannut niin sanotun selfien itsestäni. Kasvot eivät kuitenkaan valokuvasta huolimatta vastaa todellisuutta muuten kuin silmien osalta. Taasen maalauksessa *Omakuva* (kuva 10) kasvoni näkyvät kokonaan sellaisina kuin olen itseni peilin kautta sillä hetkellä nähnyt. Nämä eroavaisuudet ovat mielestäni oleellisia omakuvien maalaamisen ja kokemisen kannalta.

Peilin kautta maalaamani omakuvat lähes poikkeuksetta olen maalannut sellaisina hetkinä, kun peiliin katsomisen paikka on ollut jollain tapaa siinä hetkessä oleellista. Olipa kyse ilosta tai surusta, nämä kuvaavat aidoimmillaan itseäni. Peilin avulla eräänlainen

liike tulee myös osaksi kuvaa usein kuin itsestään. Tämä on toki maalaamisen kannalta huomattavasti hankalampaa ottaen huomioon esimerkiksi olosuhteet ja häiriötekijät teosta tehdessä, mutta lopputulos on usein valokuvaan perustuvaa maalausta luontevampi ja eläväisempi.

4 TYÖSKENTELYSTÄNI MAALARINA

Tässä luvussa tarkastelen maalaustekniikkaani ja taiteellista työskentelyäni. Olen pääosin maalari. Eri maalaustekniikoista ja väreistä tärkeimmäksi mediumiksi itselleni ovat muodostuneet öljyvärit. Niihin tutustuin perusteellisesti vuonna 2011, vaikka joitakin aiempia kokeiluja oli jo yläasteella ja lukion kuvaamataidon tunneilla.

Nykyisin eniten käyttämäni maalaustekniikka on syntynyt viimeisen kolmen vuoden aikana. Tämä on öljväri kartongille. Hieman ennen Turun AMK:n Taideakatemiaan pääsyäni vuonna 2017 kokeilin ensimmäistä kertaa öljvärimaalausta sileälle ja liukkaalle pohjalle, kartongille – aikaisemmin käyttämäni kangas- sekä puupohjien ohella. Tämä avasi aivan uuden tason maalaamisen suhteen, koska liuottimin ohennetuin värein oli aikaisempaan verrattuna huomattavasti helpompi tehdä erilaisia kokeiluja esimerkiksi maalin valuttamisen suhteen. Liuottimia olin maalauksissani ennenkin käyttänyt, mutta esimerkiksi kangaspohja imee väriä aivan eri tavoin kuin ei niin helposti läpivuotava sileä pohja.

Maalia pystyy myös helpommin pyyhkimään pois pohjan ollessa sileä, minkä vuoksi olen oivaltanut uudenlaisen tavan tehdä yksityiskohtia. Teen mielestäni eräänlaista ”epämaalausta”, jota lähimpänä tekniikkana voisi pitää grafiikan menetelmistä tuttua monotypiaa. Käytän tässä tekniikassani runsaasti tärpättiä, jonka avulla erilaisilla, usein mahdollisimman ohuilla, siveltimillä pyyhin maalikerrosta pois luodakseni monenlaisia muotoja sekä viivoja. Tärpätin avulla öljyvärin saa myös sileällä pinnalla juoksemaan niin, että erilaisten sattumien luominen maalaus pohjalle on monesti virkistävää. Nämä sattumat luovatkin toisinaan myös odottamattomia muotoja ja/tai hahmoja, joita mieleni mukaan kaivan esiin maalia poistamalla. Jos jätän maalaus pohjan valkoiseksi ilman alusmaalausta, valojen esiin tuominen perustuu myös juuri tämänkaltaiseen öljyvärin pois raapimiseen.

Yksityiskohtia luodessa minulle on kehittynyt tapa, että melkein maanisella tavalla luon lähes kuivuneelle maalaukselle erilaisia toistuvia kuvioita. Yleisimpiä näistä ovat pikku-ruiset pallot tai ympyrät. Henkilökohtaisesti niiden esiin kaivertaminen toimii minulle tietynlaisena meditatiivisena työskentelynä, oksien maalaamisen ohella. Kun suurin osa maalauksesta on mielestäni valmis, voin keskittyä tämänlaisten yksityiskohtien luomiseen. Joskus satunnaisesti, toisinaan taas suunnitelman mukaan luon esimerkiksi

tiettyjä tähtikuvioita näiden ympyröiden muodossa valitsemini kohtiin. Aina en ajattelle näillä muodoilla olevan mitään yhtä tiettyä funktiota tai ajatusta, ne esittävät tähtiä yhtä lailla kuin vaikkapa hyönteisiä lentämässä kesäistä auringonlaskua vasten tai leijuvaa pölyä ilmassa. Omanlaisensa toistuvien muotojen ajatus siis siinäkin.

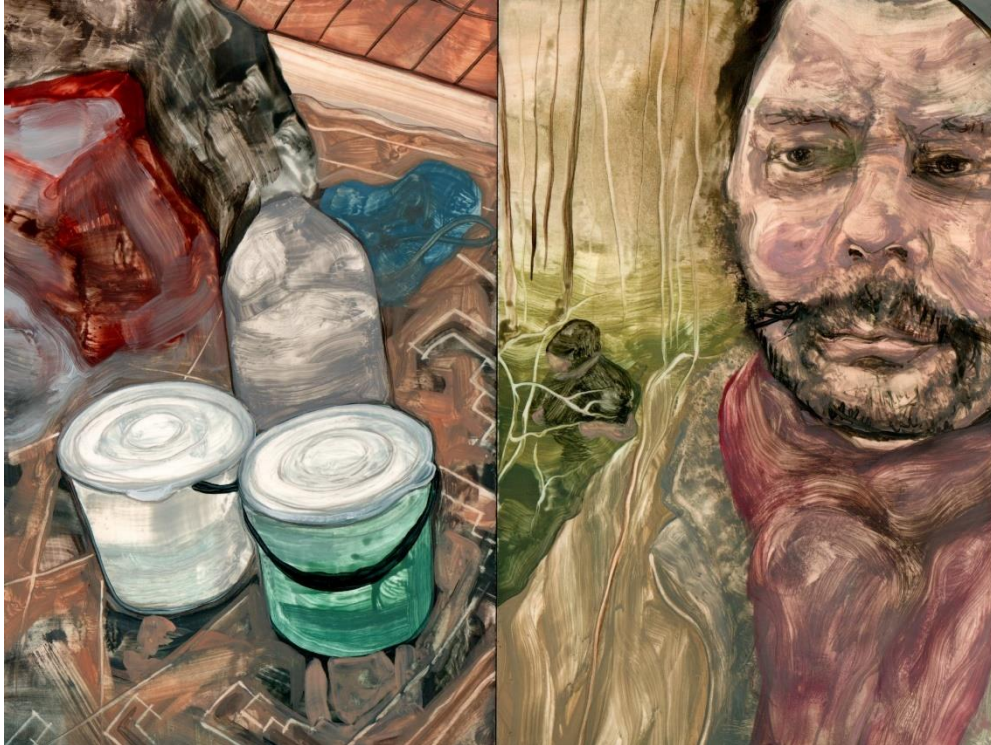
Työskentelyni kannalta yksinäisyys ja oma rauha on ollut aina lähes välttämätöntä. Vaikka opiskeluni aikana olen toisinaan työskennellyt myös koulun tarjoamissa tiloissa, olen aina kuitenkin palannut omaan mökkiini maalaamaan. Koulussa olen saattanut tehdä erinäisiä kokeiluja maalausluokassa, mutta todellinen työskentely on aina tapahtunut kotonani iltaisin ja öisin.



Kuva 11. *Poikkeustiloissa*, 4.–6.2020, öljy kartongille, 86 x 36,5 cm.

Vuoden 2020 keväällä Suomen mennessä kiinni koronaviruksen takia aloitin siihen asti uusimman teossarjani *Poikkeustiloissa* (kuva 11). Siinä olen yhdistellyt edellisissä luvuissa mainitsemiä teemoja: luontoa ja muotokuvaa, mutta myöskin tässä sarjassa musiikilla oli suuri vaikutus. Siitä voi löytää sillä hetkellä eniten kuuntelemieni levyjen kansia, mutta inspiraationa toimivat myös lähimetsissä tehdyt kävelyretket sekä kotonani olevat arkiset esineet still life -traditioon eli asetelmamaalaukseen pohjautuen. Teossarja sisältää toistuvia muotoja, mutta ne eivät kuitenkaan rajoitu vain luontoon, vaan samat teemat jatkuvat myös sisätiloissa ja ajatuksen tasolla myös päivittäisessä rytmisissä. Elin aikaa, jolloin jokainen päivä tuntui vain edellisen toistolta johtuen neljän seinän sisällä olemisesta.

Henkilökohtaisesti tämä teos on ollut itselleni tietynlaista päiväkirjamaista dokumentaatiota näistä ajoista, kuten edellä mainitut teossarjatkin; *Poikkeustiloissa* kuitenkin kuvaa elämää tietyllä tapaa enemmän vain omasta näkökulmastani kuin esimerkiksi *Rock and roll all night long*. Edellä mainitussa sarjassa pienetkin asiat saavat suuret mittasuhteet omassa mielessäni, johtuen varmasti pääosin päivittäisestä kotona oleskelusta.



Kuva 12. Yksityiskohta teossarjasta *Poikkeustiloissa* (Kiljua ja omakuvaa), 2020, öljy kartongille, 24 x 36 cm.

5 LOPUKSI

Olen käsitellyt tekstissäni tärkeimpiä aiheita maalauksissani, eli luontoa ja muotokuvia. Myös musiikki on osoitautunut taiteelliseen työskentelyyni suuresti vaikuttavaksi tekijäksi. Lopuksi tutkimani aiheet ovat tiivistyneet yhdenlaiseksi kokonaisuudeksi, jossa myös erilaiset niin luonnossa kuin ylipäänsä elämässä toistuvat muodot näyttäytyvät maalauksissani. Teoksissa käsittelemäni aiheet pohjautuvat perimmäiseltä ajatukseltaan kaikki samaan: oman itseni sisimmästä kumpuaviin teemoihin ja kiinnostukseni kohteisiin. Ennen kaikkea kirjallisen opinnäytetyön kirjoittaminen on auttanut itseäni sallistamaan teosteni merkityksiä sekä helpottanut avaamaan niiden sisältöjä laajemmin niin itselleni kuin muillekin.

Taiteellisessa opinnäytetyössäni olen kuvannut samoja teemoja kuin kirjallisessa, eli niitä asioita, jotka koen itselleni mielekkääksi. Poikkeustilojen jälleen vallitessa maalaukset tosin sijoittuvat pääosin kotiini, mutta ajatus maalausten taustalla on likimain sama. Uusin teoskokonaisuus *Päiväkirjaamista* (2021) jatkaa siitä, mihin edellisissä *Rock and roll all night long* sekä *Poikkeustiloissa* teoksissa jäin. Maalaan asioita, jotka minua itseäni kiinnostavat ja jotka koen tärkeäksi kuvata taiteen keinoin. Päiväkirjamaisuus tulee varmasti jatkumaan osana työskentelyäni myös tulevaisuudessa, mutta osittainen paluu myös fantasia- ja mielikuvitusaiheiden pariin on suunnitelmissani.

LÄHTEET

Gallen-Kallela, Akseli 1924. Kallela-Kirja. Porvoo: WSOY.

Gallen-Kallela-Sirén, Janne 2001. Minä palaan jalanjäljilleni. Keuruu: Otava.

Hannula, Mika 2015. Maalauksesta – esseitä ja keskusteluja. Helsinki: Parvs publishing.

Heikkilä, Martta 2016. Maalaus muotokuvana. Viitattu 12.3.2021. <http://mustekala.info/teemanumerot/muotokuva-1-2016-vol-62/maalauks-muotokuvana/>

Ilvas, Juha, 2008. MEIDÄN KUVAMME – maa ja kansa. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Kivi, Jussi 2004. Kaunotaiteellinen eräretkeilyopas. 2. painos. Helsinki: Kustannus Oy Taide.

Kokkinen, Nina 2019. Totuudenetsijät. Tampere: Vastapaino.

Kämäräinen, Eija 1993. Juho Rissanen — Naurava Kisälli. Porvoo: WSOY.

Kämäräinen, Eija 1996. Merenpoika Hugo Simberg. Porvoo: WSOY.

Peltola, Satu-Lotta 2017. Lapsena koettu tragedia ei jättänyt kultakauden mestareihin kuuluvaa Juho Rissasta rauhaan. Viitattu 20.3.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-9445034>

Turun kaupunkiympäristöala, ympäristönsuojelu. Käävät piilottelevat puun sisällä kunnes on aika lisääntyä. Viitattu 21.3.2021. <https://www.ruissaloinfo.fi/kaavat-piilottelevat-puun-sisalla-kunnes-on-aika-lisaantya/>

KUVIEN LÄHTEET:

Kuva 3. Elina Merenmies, *Gold*, 1992, tempera kankaalle. 170 x 270 cm. Viitattu 5.11.2020. (<http://www.elinamerenmies.fi/?portfolio=1992-2005>).

Kuva 6. Juho Rissanen, *Isän kuolema*, 1902, vesiväri, 49 x 83 cm. Kuva: Erkki Salminen / Pohjanmaan museon arkisto. Viitattu 19.3.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-9445034>

